

| Handleiding Cursus Lerend
vermogen van mensen met dementie

praktijkgericht **onderzoek**

samen werken aan **betere dementiezorg**
door samen te leren

INTRODUCTIE

Over de cursus

DOELGROEP:

Studenten van gezondheidszorg en welzijnsopleidingen en professionals in zorg en welzijn voor mensen met dementie.

HOE TE GEBRUIKEN:

Het onderwijs kan in zijn geheel als keuzevak of cursus aangeboden worden in een leskwartaal van 10 weken, maar ook kunnen de losse onderdelen apart aangeboden worden. Per lesonderdeel staat een kader waarin informatie voor de docent is opgenomen.

De cursus bevat verschillende onderdelen:

Bijeenkomst 1 en 2: kennismaking met onderwerp;

Bijeenkomst 3: Inspiratieworkshop met gastdocent: ergotherapeut ervaren in toepassen van lerend vermogen (kan ook afzonderlijk aangeboden worden);

Bijeenkomst 4 t/m 8: training alle stappen van toepassen lerend vermogen, met een simulatiecliënt in bijeenkomst 7 en 8;

Bijeenkomst 9 en 10: toetsing.

OPBOUW HANDLEIDING

1. Inleiding
2. Inhoud en verantwoording
3. Doelstellingen
4. Beginvereisten
5. Studielast en studiepunten
6. Literatuur en leermiddelen
7. Toetsing (zie ook het document alternatieve vormen van toetsen op www.hr.nl/dementieonderwijs)

8. Herkansingsregeling
9. Opbouw en planning
10. Bijeenkomsten:
 - kennismaking met onderwerp
 - inspiratieworkshop met gastdocent
 - training van de stappen van toepassen lerend vermogen
 - afronding en toetsing
11. Bijlagen

Inleiding en verantwoording

Dementie is de naam voor een combinatie van symptomen, waarbij de mensen informatie niet meer goed kunnen verwerken. Door de ziekte kunnen deze mensen dagelijkse handelingen steeds minder goed uitvoeren. In Nederland hebben ruim 270.000 mensen dementie. Dit aantal zal als gevolg van de vergrijzing in de toekomst explosief stijgen naar meer dan een half miljoen in 2040 (Alzheimer Nederland, 2017). (zie ook de factsheet dementie op www.hr.nl/dementieonderwijs).

Door de gevolgen van dementie wordt het steeds moeilijker om activiteiten te blijven uitvoeren. Dit geldt ook voor activiteiten die van betekenis voor iemand zijn, betekenisvolle activiteiten. Dit geeft een negatief effect op de kwaliteit van leven. De vraag is nu hoe we ervoor kunnen zorgen dat betekenisvolle activiteiten zoveel mogelijk behouden blijven en de kwaliteit van leven hoog is. Wordt daar nu voldoende voor gedaan of valt er nog veel te behalen op dit gebied?

De essentie in de zorg is dat de oudere met dementie kan zijn wie hij/zij is ondanks de vele beperkingen en onmogelijkheden die de ziekte met zich meebrengt (Groenendaal & Trouw, 2017). Het denken in mogelijkheden en uitgaan van individuele behoeften, wensen en normen (persoonsgericht werken) is de toekomst in de zorg (Groenendaal & Trouw, 2017). Dit vraagt een verandering in focus van 'zorgen voor en bezighouden' naar ' bezig zijn met' (RIVM, 2017; Zorg voor beter, 2016). Een zorgprofessional zal zich moeten verdiepen in de levensgeschiedenis, de leefstijl, gewoonten, behoeftes en de cultuur van de oudere met dementie (Zorg voor beter, 2016). Dementie uit zich op verschillende manieren, en heeft voor iedereen andere gevolgen.

Persoonsgerichte zorg sluit aan bij ieders wensen, behoeften en mogelijkheden en persoonlijke levensgeschiedenis. Hulp vanuit belevingsperspectief beperkt zich niet tot één beroepsgroep, maar betreft eigenlijk iedereen die bij de zorg betrokken is, van mantelzorger tot medisch specialist (Dröes & Gerritsen, 2015). Het betrekken van ouderen met dementie bij activiteiten die van betekenis zijn, verbetert de cognitieve status en fysieke functies, en vermindert depressieve symptomen en probleemgedrag (Smit, Lange de, Willemse & Pot, 2017). Bij ouderen met dementie die meer betekenisvolle activiteiten uitvoeren en actiever zijn in het dagelijks leven, is de kwaliteit van leven hoger dan bij ouderen die passiever zijn (Beerens et al., 2018). Tevens zorgt het doen van activiteiten voor verbetering van zingeving, zelfvertrouwen, plezier, creativiteit of zelfstandigheid (Smit, Lange de, Willemse, Twisk, & Pot, 2015). Activiteiten die rollen, gewoonten en routines ondersteunen worden door ouderen met dementie ervaren als betekenisvol, omdat zij hierdoor hun eigen leefstijl kunnen behouden (Han, Radcliff, McDowd & Sabata, 2016).

Door zelf activiteiten te blijven doen die voor hen belangrijk zijn, wordt de zelfstandigheid en het positieve zelfbeeld van ouderen met dementie in het verpleeghuis vergroot (Tak, Kedia, Tongumpun & Hong, 2015). Het is voor hen belangrijk om zich nuttig te voelen, het gevoel van eigenwaarde en vaardigheden te behouden (De Lange, 2004).

HOOFDSTUK 2

Inhoud

In deze cursus leer je wat betekenisvolle activiteiten voor mensen met dementie kunnen zijn. Dat is niet voor iedereen hetzelfde. Hoe kun je die behoefte aan betekenisvolle activiteiten bij mensen met dementie herkennen? Daarnaast leer je welke verschillende vormen van leren voor ouderen met dementie bruikbaar kunnen zijn. Met die kennis ga je vervolgens oefenen hoe je de vormen van leren in kan zetten om activiteiten, die van betekenis zijn voor de persoon met dementie, uit te voeren met behulp van een stappenplan. Daarbij leer je zelf individuele toepassingen te bedenken. Er bestaan geen standaardoplossingen. Dit pas je toe op casuïstiek, en oefen je ten slotte met een simulatiecliënt. Daarnaast wordt aandacht besteed aan hoe je kan samenwerken met verschillende disciplines, en ook met mantelzorgers en familie.

HOOFDSTUK 3

Leerdoelen

- Leren herkennen van de relatie tussen behoud van activiteiten en kwaliteit van leven van mensen met dementie.
- De verschillende vormen van leren kennen en kunnen gebruiken bij mensen met dementie.
- Ontwikkelen van vaardigheid in het achterhalen van betekenisvolle activiteiten.
- De verschillende stappen kunnen doorlopen met een cliënt met een (mogelijke) lerend vermogen vraag van inventarisatie, uitvoering tot evaluatie .

HOOFDSTUK 4

Beginvereisten

HBO-niveau

HOOFDSTUK 5

Studielast en studiepunten

Deze cursus vraagt een inzet van 56 studie-uren. Bij voldoende afronding krijgt de student 2 ECTS

Literatuur en leermiddelen

Brorsson, A., Öhman, A., Cutchin, M. & Nygård, L. (2013). Managing critical incidents in grocery shopping by community-living people with Alzheimer's disease. *Scandinavian Journal of Occupational Therapy*, 20: 292–301.

Dirkse R., Kessels, R., Hoogeveen, F. & Dixhoorn, I. van (2013 5de druk) (Op)nieuw geleerd, oud gedaan; over het lerend vermogen van mensen met dementie. Utrecht/Antwerpen: Kosmos (aanschaffen of lenen via mediatheek)

Dorst, V., Pelt, F. van, Staalduinen, B., Trouw, M., Breemen, L. van, Groenendaal, M., & Hoogeveen, F. (2016) Oude routines, nieuwe vaardigheden. Lerend vermogen van mensen met dementie en de rol van de ergotherapeut. *Ergotherapie Magazine*, 6, 28-31.

Driessen, S. (2015) Persoonsgerichte zorg, juist bij dementie. *Bijblijven*.31:693-696

Dröes, R.M., Schols, J., & Scheltens, P. (Red.) (2015) Meer kwaliteit van leven. Integratieve persoonsgerichte dementiezorg. Leusden: Diagnosis uitgevers. (mediatheek)

Factsheet dementie, 2018, KCZI, <https://www.hr.nl/dementieonderwijs>

Hoorn, R-J., van den. (2016). 'Zijn we te beschermend?' Vrijheid en veiligheid bij dementie. *Denkbeeld*, april, 30-32.

Kennisclip Informatieverwerking bij dementie, 2018, KCZI, <https://www.hr.nl/dementieonderwijs>
Smit, D., Lange, J.de, Willemse, B., & Pot A.M. (2017) Predictors of activity involvement in long-term dementia care homes: a cross sectional study. *BMC Geriatrics*, 17, 175.

6.1. Films

Filmpjes lerend vermogen bij dementie op youtube of op website

www.opnieuwgeleerdoudgedaan.nl;

DVD. Gerrit en Joke. te bestellen via: <http://www.vanhemertprodukties.nl/bestellen.htm>

DVD. Dementie en dan? 2013. IDTV docs <http://www.innovatiekringdementie.nl/Artikel/Nieuw-MBO-lesbrieven-dementie-met-film-.aspx>

6.2. Voor docenten

De Toolkit Lerend vermogen is gratis aan te vragen voor docenten van MBO en HBO opleidingen via www.opnieuwgeleerdoudgedaan.nl. Hierin zijn ondersteunende materialen te vinden, extra lesmaterialen en opdrachten.

6.3. Gebruikte literatuur en bronnen voor deze cursushandleiding

Beerens, H.C., Zwakhalen, S.M.G., Verbeek, H., Tan, F., Downs, M., de Boer, B., Ruwaard, D., & Hamers, J.P.H. (2018). The relationship between mood, activity and interaction in long term dementia-care. *Aging Ment Health*, 22(1):26-32. doi: 10.1080/13607863.2016.1227766.

Dröes R.M., & Gerritsen, D. (2015) Uiteindelijk gaat het om behoud van kwaliteit van leven. In: Dröes, R.M., Schols, J., & Scheltens, P. (Red.) (2015) Meer kwaliteit van Leven, integratieve, persoonsgerichte dementiezorg. Leusden: Diagnosis Uitgevers. Hoofdstuk 9.

Groenendaal, M., & Trouw, M. (2017). Meerjarenplan lerend vermogen bij dementie, kunnen zijn wie je bent bij WZH door het behouden van activiteiten die van betekenis zijn. Den Haag: Woonzorgcentra Haaglanden

Graff, M. (2015) Hulp bij omgaan met de eigen beperkingen. In: Dröes, R.M., Schols, J., & Scheltens, P. (Red.) (2015) Meer kwaliteit van Leven, integratieve, persoonsgerichte dementiezorg. Leusden: Diagnosis Uitgevers. Hoofdstuk 11.

Han, A., Radel, J., McDowd, J.M., & Sabata, D. (2016). Perspectives of People with Dementia About Meaningful Activities: A Synthesis. *Am J Alzheimers Dis Other Demen*:115-23.

Kitwood T. Dementia reconsidered: the person comes first. Buckingham: Open university press, 1997.

Lange, J.de, (2004). Omgaan met dementie: het effect van geïntegreerde belevingsgerichte zorg op adaptatie en coping van mensen met dementie in verpleeghuizen; een kwalitatief onderzoek binnen een gerandomiseerd experiment. Rotterdam/Utrecht, Erasmus Universiteit/Trimbos-instituut.

OPHI- NL. In Graff, M. e.a. (2010) Ergotherapie bij ouderen met dementie en hun mantelzorgers. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.

RIVM (2017). Factsheet zorgboerderijen. Zorgboerderijen als innovatieve omgeving voor mensen met dementie, welke elementen kunnen worden overgenomen? Geraadpleegd op 02-09-2017, van <https://zorgboeren.nl/files/2017-04-WUR-FACTSHEET-ZORGLANDBOUW.pdf>

Smit, D., Lange, J. de, Willemse, B., Twisk, J., & Pot, A.M. (2015). Activity involvement and quality of life of people at different stages of dementia in long-term care facilities. *Ageing & Mental Health*, 20(1), 100-109.

Smit, D., Lange, J. de, Willemse, B., & Pot, A.M. (2017). Predictors of activity involvement in dementia care homes: a cross-sectional study. *BMC Geriatric*. 2017; 17: 175. doi: 10.1186/s12877-017-0564-7

Tak, S.H., Kedia, S., Tongumpun, T.M., & Hong, S.H. (2015). Activity Engagement: Perspectives From Nursing Home Residents With Dementia. *Educational Gerontology*, 41, 182-192.

Vermeiren, H. (2012) Dementie, het blikveld verruimd; introductie in Persoonsgerichte zorg en Dementia Care Mapping. Antwerpen/Apeldoorn: Garant.

Zorg voor beter (2016). Persoonsgericht werken. Geraadpleegd op 01-09-2017 van, <http://www.zorgvoorbeter.nl/ouderenzorg/diversiteit-persoonsgericht-werken.html>

www.alzheimer-nederland.nl

www.dementiezorgvoorelkaar.nl

HOOFDSTUK 7

Toetsing

(zie ook het document alternatieve vormen van toetsen op www.hr.nl/dementieonderwijs)

- Beoordeling vindt plaats door de docent op basis van
 - o minimaal 80% deelname, individuele voorbereiding, inbreng in de les, de presentatie en beantwoording van vragen.
 - o 1A4, waarin je je ervaringen beschrijft over hoe je denken in mogelijkheden voor mensen met dementie veranderd is
 - o een beeld (bv filmpje, fotocollage) van je ervaringen en hoe je anderen kan inspireren om bij mensen met dementie te denken in mogelijkheden, digitaal A4 of handmatig A3.
 - o presenteer dit aan een groep professionals en mantelzorgers van mensen met dementie, tijdens de afsluitende toetsbijeenkomst in week 10

HOOFDSTUK 8

Herkansingsregeling

Alsnog aan bovengenoemde voorwaarden voldoen.

Opbouw en planning

Planning		
Bijeenkomst	Omschrijving	Aantal
1	Introductie bijeenkomst Kennismaking; Betekenisvolle activiteiten, geheugen, leren en dementie	2
2	Werkcollege Kwaliteit van leven en betekenisvolle activiteiten	4
3	Inspiratiebijeenkomst/werkcollege, vormen van leren	4
4	Werkcollege, training	4
5	Werkcollege, training	4
6	Werkcollege, training	4
7	Werkcollege, training	4
8	Werkcollege, training	4
9 en 10	Presentatie en inleveren eindopdracht	8

VOOR DOCENTEN:

In deze cursus is op een aantal momenten de inbreng vanuit de praktijk opgenomen:

- bijeenkomst 3: ergotherapeut die met lerend vermogen werkt
- bijeenkomst 5: ouderen/ mantelzorgers voor het debat
- bijeenkomst 8: simulatiecliënt
- afsluitende bijeenkomst week 9/10: presentatie in bijvoorbeeld een instelling, dagbehandeling, Alzheimercafé

Het is natuurlijk raadzaam om al in een vroeg stadium hiervoor contacten te leggen.

Bijeenkomsten

Bijeenkomst 1 Kennismaking en kennisoverdracht

LEERDOEL:

- Je verdiept je in het begrip betekenisvolle activiteiten
- Je leert iets over de werking van het geheugen
- Je leert dat mensen met dementie ondanks hun beperkingen toch nieuwe dingen kunnen leren
- Je kent resultaten van wetenschappelijk onderzoek naar lerend vermogen van mensen met dementie

LITERATUUR:

- Kennisclip Informatieverwerking bij dementie, 2018, KCZI, www.hr.nl/dementieonderwijs
- Factsheet dementie, 2018, KCZI, www.hr.nl/dementieonderwijs
- Dirkse, R. Kessels, R. Hoogeveen, F. & Dixhoorn, I. (2011) (Op)nieuw geleerd, oud gedaan; over het lerend vermogen van mensen met dementie. Utrecht/Antwerpen: Kosmos. Hoofdstuk 2, p35-54.

VOORBEREIDING:

- Lees de cursushandleiding door en neem vragen mee naar de les
- Bekijk de kennisclip Informatieverwerking bij dementie op www.hr.nl/dementieonderwijs en bestudeer de factsheet dementie op dezelfde website en schrijf vragen op over dingen die je niet duidelijk zijn
- Vul onderstaande checklist in, en neem het mee naar de les

CHECKLIST 'MIJN EIGEN ZORGSTIJL'

Mensen met dementie ervaren de werkelijkheid om hen heen anders. Zij kunnen in toenemende mate niet meer adequaat reageren op wat er om hen heen gebeurt. Dat maakt hen onzeker, en kan leiden tot onbegrepen gedrag, zoals apathie/depressie, agitatie/agressie, angst of hallucinaties. De manier waarop je mensen met dementie benadert, heeft hier invloed op.

Hoe vaak denk je dat je de onderstaande strategieën gebruikt in je communicatie met mensen met dementie? (heel vaak, vaak, regelmatig, bijna nooit, nooit)	
1	Tegen de cliënt zeggen: ik vergeet ook wel eens wat
2	Alleen praten als de cliënt je kan zien
3	Duidelijk uitleggen wat iemand verkeerd doet
4	Eén ding tegelijk vragen
5	Belangstellend vragen: Hoe was het gisteren?
6	Bij binnenkomst vriendelijk praten tegen de cliënt ook al kan je elkaar niet in de ogen kijken
7	Met zachte, bij voorkeur lage stem spreken, tenzij de cliënt slecht hoort
8	Een handeling doen (bijv. steunkous aantrekken) en gelijktijdig een gesprekje voeren over hoe de cliënt het bezoek van zijn dochter vond
9	Boosheid negeren
10	Complimenten geven

11	Uitzoeken of doorvragen als je niet weet wat de cliënt bedoelt
12	Zeggen dat het niet nodig is om bang te zijn, als cliënt angstig is
13	Aanwijzen wat je bedoelt
14	De gedachtenstroom van de cliënt onderbreken zodat je aan de zorgtaak kan beginnen
15	Zinnen of woorden herhalen als je niet weet wat iemand bedoelt
16	De cliënt iets nieuws leren door bijvoorbeeld de handeling voor te doen.
17	Overnemen van een handeling zodat je nog tijd hebt voor een praatje, bijvoorbeeld het brood snijden. Dit kan de cliënt met aanwijzingen zelf, maar het gaat traag.
18	Stapsgewijs zeggen wat je gaat doen
19	Zeggen: u weet het wel, u plaagt me, als de cliënt voor de derde keer dezelfde vraag stelt.
20	Vriendelijk kijken en glimlachen

Kitwood (1997) was in zijn tijd vernieuwend in de dementiezorg. Hij onderscheidde persoonsversterkende en persoonsondermijnende communicatie (zie ook Vermeiren, 2012 p66-73) .

- Welke van bovenstaande strategieën zullen de cliënt sterker maken en welke juist niet?
- Persoonsversterkend zijn volgens mij de nummers:.....
- Persoonsondermijnend zijn volgens mij de nummers:.....

LESINHOUD

- Uitleg/opbouw module
- Kennismakingsopdracht: betekenisvolle activiteiten en gewoonten
 - o In drietallen (geïnterviewde, interviewer, observator) elkaar interviewen roulerend over wat voor jou betekenisvolle activiteiten en gewoonten zijn.
 - o Bedenk met elkaar vragen om met iemand met dementie in gesprek te gaan over betekenisvolle activiteiten en belangrijke gewoonten.
- Wat is dementie: Vragen beantwoorden over kennisclip en factsheet
 - o Aan de hand van een uitzending van Nieuwsuur worden vooroordelen bij dementie besproken. Wat heb je geleerd in deze bijeenkomst?
 - o Basishouding t.a.v. communicatie vaardigheden wordt besproken m.b.v. de checklist persoonsversterkende en persoonsondermijnende benadering.

VOOR DE DOCENT:

Kennismakingsopdracht: maak een variatie door te kiezen voor verschillende rollen zoals:

- geïnteresseerde buurvrouw: open vragen, doorvragen, nieuwsgierig.
- iemand die overal zijn eigen verhaal aan ophangt/ zijn eigen mening geeft/ veel gesloten vragen stelt.

Nabespreken: inhoud en wat is het verschil in hoe je benaderd wordt, hoe voelt het en wat levert het voor informatie op. Wat is het verschil in het verhaal van de ander t.o.v. je eigen verhaal, conclusie: iedereen heeft zijn eigen betekenisvolle activiteiten en belangrijke gewoonten. Wat zou het betekenen als je dit niet zou kunnen doen? Hoe zou je je dan voelen.

Bespreek theorie over communicatieve vaardigheden bij dementie. Eventueel kan gebruik worden gemaakt van Film B4 randvoorwaarden + vaardigheden tot 0;54 sec (Maud Graff)

Voorbeeld vragen betekenisvolle activiteiten, routines:

- Waar wordt u blij van?
- Wat zijn voor u belangrijke activiteiten?
- Wat zijn activiteiten die u niet kunt doen? Is er iets wat u belemmert bij wat u wil doen?
- Hoe ziet voor u een doorsnee dag eruit? Kunt u dit beschrijven
- Is er iets speciaals dat u vaak doet? Hebt u een speciale rol binnen deze activiteit?
- Hoe brengt u uw vrije tijd meestal door? Heeft u hobby's?
- Wat doet u voor uw plezier?
- Als u een goede (of slechte) dag hebt hoe ziet die er dan uit?
- Werk u momenteel/ hebt u vrijwilligerswerk?
- Bent u verantwoordelijk voor... zorg kinderen, partner?

(Bron: OPHI- NL)

Wat is dementie?: In de nieuwsuur uitzending vooroordelen bij dementie (Fragment: <https://nos.nl/nieuwsuur/artikel/2210966-strijd-tegen-vooroordelen-dementie-er-valt-nog-lang-goed-mee-te-leven.html>) In het tweede onderdeel op de website worden stellingen genoemd waar dokter Olde Rikkert op reageert. Je kan de introductie op de stelling laten zien, beeld stop zetten, discussie in de klas en daarna het antwoord van dr. Olde Rikkert laten zien.

Persoonsversterkende en persoonsondermijnende benadering:

Laat studenten hun lijstje erbij nemen, en in drietallen met elkaar vergelijken.

Vervolgens een aantal gedragingen eruit nemen en bespreken. Men kan over bepaalde benaderingen wel van mening verschillen. Maak duidelijk dat een positieve beleving van de oudere met dementie leidend is.

Persoonsversterkende strategieën: 2, 4, 7, 10, 11, 13, 15, 16, 18, 20
Persoonsondermijnende strategieën: 1, 3, 5, 6, 8, 9, 12, 14, 17, 19

Bijeenkomst 2: Kwaliteit van leven en betekenisvolle activiteiten bij dementie en creatief denken in mogelijkheden

LEERDOEL:

- Je verdiept je in kwaliteit van leven van mensen met dementie en de rol van betekenisvolle activiteiten
- Je kunt factoren die van invloed kunnen zijn op het uitvoeren van betekenisvolle activiteiten bij mensen met dementie benoemen.

VOORBEREIDING:

1. Beantwoord de vraag: Wat is het belang van activiteiten voor mensen met dementie? Welke factoren zijn van invloed op het uitvoeren van activiteiten?

Maak gebruik van onderstaande literatuur:

- o Dirkse, R. Kessels, R. Hoogeveen, F. & Dixhoorn, I. (2011) (Op)nieuw geleerd, oud gedaan; over het lerend vermogen van mensen met dementie. Utrecht/Antwerpen: Kosmos. Hoofdstuk 3, p75-84.
- o Smit, D., Lange, J.de, Willemse, B., & Pot A.M. (2017) Predictors of activity involvement in long-term dementia care homes: a cross sectional study. BMC Geriatrics, 17, 175.

Maak een verslagje, denk aan een half A4.

2. Ga met een oudere in je omgeving in gesprek over wat voor hem of haar betekenisvolle activiteiten, gewoonten en routines zijn en vraag door waarom dat zo is.

Vul het verslag aan met ongeveer een half A4.

3. Kijk : filmpje A1; Introductie op youtube of op www.opnieuwgeleerdoudgedaan.nl

4. Schrijf 3 dingen op die je opvallen in het algemeen en wat zegt Henk van Pagee over kwaliteit leven.

Vul dit ook aan in je verslag.

Neem het verslag mee naar de bijeenkomst.

LESINHOUD:

- Huiswerk terugkoppeling: Introductie (30 minuten)
 - o Deel met elkaar in groepjes de dingen die de deelnemers opgevallen zijn aan het filmpje dat zij ter voorbereiding hebben bekeken. Welke dingen herken je naar aanleiding van het gesprek dat je zelf hebt gehad met de oudere. Wat viel je het meest op in het gesprek?
 - o Maak klassikaal een top 5 van dingen die het meest opvielen in het huiswerk en het filmpje
- Belang van activiteiten voor mensen met dementie en factoren die van invloed zijn op het kunnen uitvoeren hiervan.
Leergesprek klassikaal over
 - o het belang van betekenisvolle activiteiten voor behoud van autonomie en kwaliteit van leven. Factoren die van invloed kunnen zijn op het uitvoeren van activiteiten. Wat zou de invloed van een veranderende omgeving bijvoorbeeld kunnen zijn hierop (bijv. na verhuizing naar het woonzorgcentrum op het handelen. Wat betekent dit voor de activiteiten van mensen met dementie in het verleden (thuiswonend) versus heden (zorgomgeving)
- Creatief kijken naar wat mogelijk is bij dementie
Casusbespreking van iemand die zelf naar de dagopvang wil gaan en absoluut niet met het busje meewil en wiens mantelzorger daar bezorgd over is. Met behulp van de methode 'omkering' en 'regels breken' op een creatieve manier kijken naar wat mogelijk is bij mensen met dementie
- Afronding en vooruitblik:
 - o Evalueren van de bijeenkomst: zijn je leerdoelen gehaald? wat heb je nog meer geleerd?

- Maak groepjes ter voorbereiding op bijeenkomst 3, verdeel de verschillende vormen van leren.

VOOR DOCENT:

Huiswerkterugkoppeling: Te denken valt aan de volgende onderwerpen over dingen die opvielen (gebruik flipovervellen met plakbriefjes, of beamer):

- Mogelijkheden in plaats van beperkingen
- Uitdagingen
- Herhalen
- Gaat niet altijd goed, maar geeft niet
- Betuttelen is vernederend
- Laat iemand zelf doen wat ie nog kan
- Gewoonten zijn belangrijk, en sluit aan bij rollen (denk aan rol als moeder, partner, vriendin)

Belang activiteiten voor mensen met dementie en beïnvloedende factoren

Het belang van betekenisvolle activiteiten voor behoud van autonomie, en kwaliteit van leven. Positief effect op fysieke functies, cognitieve status, neuropsychiatrische symptomen en kwaliteit van leven. Zingeving, zelfvertrouwen, plezier, creativiteit en zelfstandigheid. Hoge mate van betrokkenheid in activiteiten zorgt voor positieve gevoelens/stemming, minder rusteloos gedrag en meer sociale relaties.).

Factoren die van invloed zijn op het uitvoeren van activiteiten kunnen in kaart gebracht worden aan de hand van een visgraat model of andere mindmap op een flap of op laptop (in het artikel van Smit e.a., 2017 worden de volgende factoren genoemd:

- Bewoners kenmerken: agitatie, ADL afhankelijkheid, en cognitieve beperkingen werden negatief gerelateerd aan hogere activiteiten betrokkenheid
- Financiële middelen, personeelsverhoudingen, opleidingsniveau: een hogere personeelsverhouding en een hoger percentage van personeel van niveau 3 voorspelden een hoger activiteitsniveau van bewoners
- Traditionele versus moderne cultuur: grotere betrokkenheid van familie en meer eenheid in visie voorspelden hoger activiteitsniveau. Transformationeel leiderschap voorspelde lagere activiteitenbetrokkenheid van bewoners
- Overbelasting ervaren door personeel: Hogere taakverwachtingen en meer ondersteuning van leidinggevende werden gerelateerd aan lagere betrokkenheid bij activiteiten
- Fysieke zorg omgeving: meer bewoners in de units werd gerelateerd aan lagere activiteitbetrokkenheid, terwijl meer groepsgerichte huiskamer omgeving hogere betrokkenheid in activiteit voorspelde
- Organisatie van activiteiten: Meer hulp van vrijwilligers voorspelde een hoger activiteitsniveau, terwijl activiteiten georganiseerd in activiteitenclubs werden gerelateerd aan een lager activiteiten niveau van bewoners.

Het onderzoek van Smit e.a., vond plaats in het verpleeghuis, je kan met de studenten inventariseren of daar dezelfde factoren een rol spelen of andere.

Creatief kijken naar wat mogelijk is bij dementie

Pas een creatieve denktechniek als 'Omkering' of 'Regels breken' toe (Uit KreaNova: Minicursus creatief denken. (www.kreanova.nl))

Omkering: schrijf 12 dingen op waarom het echt niet anders kan en probeer die dan om te keren in ideeën waarmee het wel zou kunnen.

Regels breken: Ga op zoek naar de vooronderstellingen of verborgen aannames waarom degene zelf wil gaan en niet met het busje. Maak een lijst daarvan. Verdiep je in de vooronderstellingen en vraag je af waarom deze van toepassing zijn. Bedenk wat er mogelijk is als de vooronderstellingen niet zouden gelden of hoe je ervoor kan zorgen dat ze niet van toepassing zijn.

Ook kan je de groep in tweeën delen en dan allebei een andere creatieve techniek geven.

Later de uitkomsten vergelijken. In nabespreking vorig punt meenemen: Visie in het verleden op activiteiten van mensen met dementie versus heden (lerend vermogen) en Invloed van veranderende omgeving, bijv. na verhuizing naar het woonzorgcentrum, op het handelen.

Afronding en vooruitblik: Evalueer de bijeenkomst aan de hand van de leerdoelen en maak groepjes voor de voorbereiding op bijeenkomst 3, verdeel de verschillende vormen van leren

Bijeenkomst 3 Inspiratieworkshop door ergotherapeut samen met docent

Deze inspiratieworkshop vindt bij voorkeur in een praktijkinstelling plaats en kan ook door professionals uit de instelling gevolgd worden. Pas zo nodig de voorbereiding aan voor professionals. De docent doet dan de voorbereiding in plaats van de studenten/cursisten. Stuur eventueel literatuur van te voren toe.

LEERDOEL:

- Je maakt kennis met de verschillende vormen van leren bij dementie: foutloos leren, leren met emotiegeheugen, associatieleren, operant leren
- Je leert de verschillende vormen van leren bij dementie begrijpen door voorbeelden uit de praktijk
- Je leert zelf na te denken over hoe je mensen met dementie kunt begeleiden bij het leren van iets nieuws

VOORBEREIDING:

1. Verdiep je in je groepje in de leervorm die jouw groepje heeft gekregen in les 2. Door middel van filmpjes op youtube of website www.opnieuwgeleerdoudgedaan.nl en gebruik van onderstaande literatuur en zoek zelf nog aanvullende literatuur.

Literatuur:

- Dirkse R., Kessels, R., Hoogeveen, F. & Dixhoorn, I. van (2013 5de druk) (Op)nieuw geleerd, oud gedaan; over het lerend vermogen van mensen met dementie. Utrecht/Antwerpen: Kosmos HS 2, p35-50.
 - Dorst, V., Pelt, F. van, Staalduinen, B., Trouw, M., Breemen, L. van, Groenendaal . M., Hoogeveen, F. (2016) Oude routines, nieuwe vaardigheden. Lerend vermogen van mensen met dementie en de rol van de ergotherapeut. Ergotherapie Magazine: 6, 28-31. (via: wzh.nl/lerendvermogen)
2. Maak een creatieve presentatie van 15 minuten inclusief tijd voor vragen door de groep waarin je ook gebruikt maakt van een film van de website [opnieuw geleerd oud gedaan](http://opnieuwgeleerdoudgedaan.nl). Als groepje begeleid je het gezamenlijk naar het filmpje kijken tijdens de les, toelichten, en verdiepingsvragen stellen. Hulpvragen zijn:
 - Wat is deze vorm van leren?
 - Wat viel je op aan de manier van leren?
 - Wat levert dit de persoon met dementie en zijn omgeving op?
 - Wat zijn de voorwaarden voor deze manier van leren?
 3. Bedenk vragen voor de colлетour met een ergotherapeut uit de praktijk

LESINHOUD:

- De verschillende vormen van leren: foutloos leren, leren met emotiegeheugen, associatieleren en operant leren
De groepjes presenteren hun vorm van leren. De overige deelnemers stellen vragen.
- Colletour met ergotherapeut uit de praktijk die ervaring heeft met toepassen van lerend vermogen.
- Evaluatie aan de hand van de leerdoelen en vooruitblik op de vaardigheidstraining.
Ben je geïnspireerd? Wat sprak je het meest aan, wat het minst?

VOOR DE DOCENT:

De verschillende vormen van leren:

Wat is deze vorm van leren?

Wat viel je op aan de manier van leren?

Wat levert dit de persoon met dementie en zijn omgeving op?

Wat zijn de voorwaarden voor deze manier van leren

Foutloos leren

Leren zonder fouten: door herhalen en inslijpen. Oefenen herhalen zonder tussendoor te observeren (fouten voorkomen). Aanwijzingen afbouwen.

De persoon met dementie kan zelfstandig een activiteit uitvoeren die voor hem belangrijk is, waardoor hij zich beter voelt.

Een voorwaarde is dat de persoon met dementie zelf gemotiveerd is voor de activiteit. Dat er een plan met vaste aanpak is voor de training, dat iedereen de instructie op dezelfde manier geeft en dat er veel herhalingen zijn (overtrainen).

Associatie leren

Bij associatielernen maak je gebruik van oude al ingeslepen associaties en het aanleren van nieuwe associaties. Gebeurtenissen, ervaringen en gevoelens worden onderling aan elkaar gekoppeld en de ene roept met kracht de andere op waardoor leren plaatsvindt. Dit kan bijvoorbeeld een associatie zijn met een woord, voorwerp, persoon, geur, kleur, symbool etc.

De persoon met dementie kan hierdoor een nieuwe activiteit leren of bij een bestaande activiteit een nieuwe positieve associatie krijgen (waar dit eerder misschien een neutrale of negatieve was).

Een voorwaarde is dat je onderzoekt waar de cliënt positieve associaties mee heeft, zodat je dat kunt gebruiken voor de training. Daarnaast maak je gebruik van herhaling en steeds dezelfde aanpak.

Emotie leren

Emotielernen is gebaseerd op het principe dat gebeurtenissen met een sterk positieve of negatieve lading beter worden onthouden dan neutrale. Het valt op dat je dit maar 1 keer hoeft te doen om een leerervaring te bereiken.

Het levert de persoon met dementie op dat hij iets nieuws kan leren en een sterk positieve ervaring op doet.

Een voorwaarde is dat je onderzoekt hoe je die sterk positieve ervaring kunt creëren voor deze persoon en creatief denkt.

Operant leren

Leren door de gevolgen van gedrag: belonen en ontmoedigen.

Het valt op dat dit de meest gangbare vorm van leren is, bijvoorbeeld ook vanuit onze opvoeding en onderwijs.

De persoon met dementie levert het op dat hij iets nieuws kan leren en positieve interactie met zijn omgeving ervaart.

Een voorwaarde is dat je onderzoekt welke manier van belonen/ bekrachtigen voor deze persoon werkt en dat consequent toepast.

VOOR DE DOCENT:

Collegetour: De docent is gespreksleider en stelt introducerende vragen aan de ergotherapeut. De studenten worden uitgenodigd om hun vragen stellen te stellen aan de ergotherapeut. Ergotherapeut vertelt en kan ook filmpjes uit haar praktijk laten zien.

Bijeenkomst 4, 5, 6, 7 Training Mensen met dementie nieuwe dingen leren met behulp van hun lerend vermogen

LEERDOELEN:

- Gedrag van mensen met dementie observeren en analyseren
- Afwegingen maken wat aan te leren samen met de persoon met dementie en mantelzorg(er)s
- De juiste leerstrategie kiezen
- Een plan opstellen voor het aanleren van iets nieuws
- Het plan uitvoeren
- Het plan evalueren

Bijeenkomst 4: Observeren en taakanalyse

VOORBEREIDING:

- Lees de volgende Literatuur: Dirkse R., Kessels, R., Hoogeveen, F. & Dixhoorn, I. van (2013 5de druk) (Op)nieuw geleerd, oud gedaan; over het lerend vermogen van mensen met dementie. Utrecht/Antwerpen: Kosmos HS 4, p84-103.

Kijk filmpje youtube: Exact Instructions Challenge - THIS is why my kids want to kill me. | Josh Darnit
https://www.youtube.com/watch?v=cDA3_5982h8:

LESINHOUD:

- Terugkoppeling huiswerk: Wat heb je geleerd over observeren en taakanalyse uit de literatuur en het filmpje?
- Opdracht: observeren
 - a. kijk filmfragment youtube: iemand die langzaam verdwijnt (1997).
<https://www.youtube.com/watch?v=CjxsR6lctks>
en schrijf op wat je ziet.
- Opdracht: taakanalyse
 - a. Maak een algemene taakanalyse voor de vaardigheid tandenpoetsen en haren wassen. Bijvoorbeeld ene helft van de klas tandenpoetsen, andere helft harenwassen.
 - b. Kijk het filmpje van Gerrit via DVD, waarin Gerrit met behulp van zijn vrouw zijn tandenpoetst en in bad gaat.
 - c. Maak een analyse voor Gerrit. Wat zouden aanvullende vragen kunnen zijn, bijv. naar gewoonten, omgeving? Uit welke deelstappen bestaat de taak en deze opschrijven. Evt. wat gaat er goed en wat niet.
 - d. Inhoud: welke vaardigheden, strategieën en routines heb je gezien

Evaluatie en vooruitblik: wat heb je geleerd aan de hand van de leerdoelen en wat heeft nog meer studie/oefening? Volgende bijeenkomst gaan we debatteren met mantelzorgers. Wie bereidt dit voor?

VOOR DE DOCENT:

Opdracht: observeren nabespreken: per regel vertellen de deelnemers wat ze opgeschreven hebben. (Afhankelijk van aantal deelnemers kan dit ook in groepjes en daarna per groepje terugkoppelen aan grote groep).

In de eerste bespreking kunnen naast objectieve observaties bijvoorbeeld zaken naar voren komen als mw is boos of mw reageert niet als dhr zegt 'Kom je naar de wastafel'

Uitleg objectief observeren en belang hiervan, en echt objectief benoemen, dus kijken en beschrijven wat er gebeurt zonder hier direct een betekenis aan te hangen. Bijvoorbeeld iemand vloekt, maar betekent dit ook altijd dat iemand boos is? Wat doet dhr en wat doet mw op moment dat dhr zegt 'Kom je naar de wastafel'

Nogmaals naar het filmpje kijken (zelfde scene of vervolgsceen, waar meneer en mevrouw een boterham gaan eten) en dan met opdracht zo nauwkeurig mogelijk opschrijven wat je ziet alsof je een filmcamera bent. Letterlijk beschrijven wat je ziet en hoort. Bijvoorbeeld mw. vloekt (ipv mw is boos).

Opdracht taakanalyse

De film van Joke en Gerrit kan besteld worden via <http://www.vanhemertproducties.nl/bestellen.htm> Het is zeker de moeite waard om de hele film te kijken met de studenten, maar voor de opdracht is het fragment nodig vanaf 5.10-7.56. Het is belangrijk geen waarde oordeel te koppelen aan de film of wat er te zien is op de film.

- A) Voorbeeld taakanalyse tandenpoetsen: tandenborstel pakken, tandpasta pakken, kraan hanteren, water op tandenborstel, tube tandpasta open/dicht, tandpasta op borstel, tanden poetsen, uitspugen, mond spoelen/afvegen, opruimen
- Voorbeeld taakanalyse haren wassen: Kraan aan/uit, haren nat maken, shampoo pakken, shampoo open/ dicht, zeep op handen, shampoo wegzetten, haren wassen, uitspoelen, kraan aan/uit, handdoek pakken, afdrogen
- C) Analyse Gerrit: Beschrijven wat je ziet. Bijvoorbeeld: bril pakken, opzetten, tandenborstel pakken, terugzetten, pakken, gebit uit, kraan aan, tandpasta pakken, dop eraf, tandpasta op borstel, tube dicht, tube inknijpen.
Aanvullende vragen: Gewoonten Gerrit voorheen? Wat staat er op de wastafel? Herkent Gerrit zijn tandenborstel? Hoe was hij gewend om zijn zelfzorg te doen (wassen met een zeepje? Eerst bril op dan tandenpoetsen? Douchen of bad?) Altijd dezelfde routine?
- D) Welke vaardigheden, strategieën en routines
Vaardigheden: dhr kan instructie opvolgen. Dhr kan alle bewegingen uitvoeren (mobiliteit), herkent voorwerpen zoals een tube tandpasta.
Routine: Inknijpen tube is mogelijk routine, kraanlaten lopen (routine of geen aandacht voor?)
Strategieën: Omgeving aanpassen/ zo eenvoudig mogelijk maken (spullen weghalen die niet nodig zijn), instructie (verbaal, per stap, evt aanwijzen), vaste kleur tandenborstel (dhr herkent nu zijn eigen tandenborstel niet), spiegelen (zijn vrouw poetst samen met hem tegelijkertijd).

Evaluatie en vooruitblik

Bijeenkomst 5: Afwegingen maken in het wel of niet aanleren

VOORBEREIDING:

Lees de volgende artikelen:

Hoorn, R. van den, (2016) Zijn we te beschermend? Vrijheid en veiligheid bij dementie. Denkbeeld: 2 30-32.
Driessen, S. (2015) Persoonsgerichte zorg, juist bij dementie. Bijblijven.31:693-696
Graff, M. (2015) Hulp bij omgaan met de eigen beperkingen, in: Dröes, R.M., Schols, J. & Scheltens, P. (Red.) (2015) Meer kwaliteit van Leven, integratieve, persoonsgerichte dementiezorg. Hs 11. Leusden: Diagnosis Uitgevers. Hoofdstuk 11, Doelbepaling p 196-197.

Een groepje studenten bereidt een debat voor met mantelzorgers, over:

1 Wanneer ga je wel of niet iets nieuws aanleren? Verzin een casus waarin dit speelt. Verzin stellingen waar mensen het mee eens kunnen zijn of niet.

2 Kies je voor autonomie of veiligheid? Bv iemand met dementie wil graag haar kleinkinderen drie keer per week van school naar de buitenschoolse opvang brengen om daarmee haar kinderen te helpen en omdat ze veel plezier heeft met de kleinkinderen. Verzin stellingen.

Kies een debatvorm op www.hr.nl/dementieonderwijs

Nodig mantelzorgers uit (bv van het ouderen- en mantelzorgplatform van het Geriatrie Netwerk in de regio of vraag de plaatselijke afdeling van Alzheimer Nederland of bezoek een Alzheimer café), vertel hen wat de bedoeling is en waar ze moeten zijn. Zorg voor koffie/thee met iets lekkers of voor een klein cadeautje.

Lesinhoud:

- Voer het debat met elkaar uit.
- Bepaal aan het eind van het debat samen: Welke voorwaarden zijn nodig voor leren bij mensen met dementie?
- Evaluatie: Hoe ervaren jullie het om in gesprek te zijn met mantelzorgers, wat zijn do's en don'ts?

VOOR DE DOCENT:

Voorwaarden voor leren bij mensen met dementie:

- motivatie is aanwezig
- de betekenis die de activiteit voor iemand heeft is duidelijk
- er is goed geluisterd naar de cliënt en mantelzorgers
- er heeft een goede observatie plaatsgevonden
- er is afgestemd met persoon met dementie en mantelzorgers
- iedereen voert leerproces hetzelfde uit
- er is een goede samenwerking tussen professionals, mantelzorgers en mensen met dementie

(uit: Film B5 algemene voorwaarden en vaardigheden te zien op opnieuwgeleerdoudgedaan.nl)

- (nogmaals) Graff, M. (2015) Hulp bij omgaan met de eigen beperkingen, uit Dröes, R.M., Schols, J. & Scheltens, P. (Red.) (2015) Meer kwaliteit van Leven, integratieve, persoonsgerichte dementiezorg. Hs 11. Leusden: Diagnosis Uitgevers. Hoofdstuk 11, Doelbepaling p 196-197.
- Dirkse, R. Kessels, R. Hoogeveen, F. Dixhoorn, I. (2011) (Op)nieuw geleerd, oud gedaan; over het lerend vermogen van mensen met dementie. Utrecht/Antwerpen: Kosmos. Hoofdstuk 4, p 84-104. Stel aan de hand hiervan je eigen leerdoelen op. Schrijf ze op en neem ze mee naar de training.
- Welke strategieën passen mensen met dementie toe bij boodschappen doen? Beantwoord deze vraag aan de hand van het volgende artikel: Brorsson, A., Öhman, A., Cutchin, M. & Nygård, L. Managing critical incidents in grocery shopping by community-living people with Alzheimer's disease. Scandinavian Journal of Occupational Therapy. 2013; 20: 292–301.

LESINHOUD:

- Terugkoppeling voorbereiding: persoonlijke leerdoelen inbrengen
- Opdracht: Doelen stellen:
 - a. Maak tweetallen. Denk terug aan de vorige bijeenkomsten. Schrijf ieder enkele activiteiten op die mensen met dementie (weer) zouden willen leren. Kies er twee uit.
 - b. Formuleer vervolgens voor iedere activiteit een doel; je kunt ook subdoelen formuleren voor deeltaken. Maak ze SMART (Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch, Tijdsgebonden).
 - c. Sluit aan met een ander tweetal, en vergelijk hoe jullie de doelen hebben geformuleerd. Geef elkaar tips en tips.
- Opdracht: Overzicht van strategieën:
 - a. Maak met elkaar een overzicht van de strategieën die mensen met dementie gebruiken
- Opdracht
 - a. Ga in tweetallen iets halen in de kantine. De een speelt iemand met dementie en de ander observeert. Diegene met dementie betekent vooraf 3 strategieën die hij/zij inzet, diegene die observeert probeert de strategieën te observeren.
 - b. Wissel om
 - c. Bespreek de opdracht na
- Evaluatie:

Wat heb je geleerd?

Ga na in hoeverre je gewerkt hebt aan de door jou opgestelde leerdoelen en kijk of je nog nieuwe doelen wilt formuleren. Mail je doelenoverzicht naar de docent. De inhoud van de laatste bijeenkomsten wordt hier indien mogelijk op afgesteld

VOOR DE DOCENT:

Doelen formuleren:

Haalbare doelen stellen: Bijv. niet teveel doelen tegelijk, niet te groot. Voorbeeld: mw herkent haar kamer als ze bij haar voordeur staat binnen ... weken. Mevrouw loopt zelfstandig van de gemeenschappelijke huiskamer naar haar eigen kamer binnen ... tijd.

STRATEGIEËN UIT ARTIKEL BORSSON:

1. Onthouden wat gekocht moet worden, als men het huis verlaat:
 - One way was to bring a note that not only listed what to buy but also described what to do. However, relying on such notes was experienced as making the person vulnerable and presenting the possibility of failure, because the note could easily be forgotten or misplaced.
 - Some also explained that they did not need a shopping list when it did not matter what kind of food they bought as long as they bought something to eat.
2. De weg vinden naar de winkel en weer terug naar huis:
 - To avoid getting lost, informants commonly went to small shops within walking distance of their homes.
 - If informants had to go to a shop far from home they were usually doing the shopping together with others.
 - Some informants also stated that they used landmarks and street signs to find their way and then asked for help if they felt lost.
 - Other informants described that they asked people for help immediately upon becoming disoriented on their way to or from the store.
 - Some informants used a fairly deliberate selection of whom to ask, for example preferring to ask, females rather than males, or people who did not seem to be in a hurry, or people who did not seem to live in the area, such as visitors or tourists.
 - When asking people for help some informants were prepared to reveal their diagnosis while others said that they would never tell. Generally, informants had experienced that people acted in a kind and friendly way towards them when they spoke of their predicament.
3. Met het verkeer omgaan, en zich niet veilig voelen:
 - to use only zebra crossings in combination with traffic lights.
 - Another method was to use extra caution and look carefully both to the right and the left when crossing a road, even if the road was a one-way road without traffic lights.
 - Some employed additional caution such as waiting until no cars were coming down the road at all.
4. Vinden van spullen in huis en de boodschappen in de winkel:
Thuis:
 - informants left a lot of objects visible and ready to be used.
 - keeping a strictly maintained order and placing important objects at specific placesIn de winkel:
 - informants often just walked around in an unstructured way and hoped to suddenly find the intended product.
 - In some cases they used signs in the shop to find items, but this also occurred in a haphazard pattern.
 - Another approach used was to take one's time when searching for a product in the shop.
 - It was also common that the informants reasoned aloud during the observation in homes and in grocery shops, for instance about what to buy or where to find the product.
5. Een keuze maken uit een grote hoeveelheid producten:
 - Carefully observe illustrations on products to understand their intended use. For example, they searched for pictures of cats to find cat food or for other familiar packaging designs.
 - always buy the same brand and in this way the product became familiar to them.
6. Betalen: (denk aan: cash checkout station or self-service checkout station)
 - trust the cashier to take the right amount of money from their wallet or ask questions, such as, "Is this the right amount of money?".
 - pay with a large-denomination bill to make sure that it would cover the cost.
 - Informants seldom used credit cards as they experienced difficulties in remembering their personal security codes. They preferred to show their identification card and sign the receipt

Bijeenkomst 7: Stappenplan

VOORBEREIDING:

- Bekijk Film B6 via www.opnieuwgeleerdoudgedaan.nl
- Neem alle voorgaande lessen nog eens door

LESINHOUD:

- Terugkoppeling huiswerk: neem het gehele stappenplan nog eens met elkaar door
- Opdracht stappenplan

Ga in groepjes aan de slag met de casus van mevrouw de Boer.

Mevrouw de Boer is verhuisd naar een kleinschalige woonvorm voor mensen met dementie. Zij heeft een eigen appartement, bestaande uit woonkamer met open keuken, slaapkamer en badkamer met douche en toilet. De appartementen liggen aan twee gangen, in het midden van de gang is er een gemeenschappelijke huiskamer voor 8 bewoners met een keuken en een binnentuin. Mevrouw de Boer heeft een dochter, Sandra, die betrokken is bij de zorg. Binnen het kleinschalig wonen is Ron haar eerstverantwoordelijke verzorgende. Mevr. de Boer, Sandra en Ron hebben een gesprek over haar zorg.

Drie personen (per groepje) spelen de casus. Van de docent krijg je rollen uitgedeeld.

Ga daarna in je groepje met een van de volgende vragen aan de slag en maak daarbij een stappenplan. Beschrijf per onderdeel van het stappenplan wat uitgezocht zou moeten worden en hoe je dit zou doen. Beschrijf vervolgens een fictief

- Hoe kan mevrouw de weg leren vinden binnen de woonvorm?
- Hoe kan mevrouw leren haar eigen appartement terugvinden?

Denk hierbij aan: In gesprek met client en mantelzorgers, observeren, haalbare doelen stellen en wel/niet leren, zoeken naar creatieve manieren, toepassen van leermethoden, evalueren van een casus

Welke vorm van leren ga je gebruiken? Wie gaat haar hierbij helpen? Hoe lang gaat het duren eer ze het weet?

Wat moet je weten van mevrouw de Boer voor je kunt beginnen? Wat moet je vooral niet doen?

- Opdracht: Presentatie
Bereidt met je groepje een presentatie voor, voor de volgende les
Maak een rolbeschrijving, die de docent naar de simulatiecliënt kan sturen als voorbereiding op de presentatie van volgende week.
- Evaluatie en vooruitblik
Wat heb je geleerd?

Casus

Je kan als docent zelf kiezen hoe de casus na te laten spelen, je kan 3 studenten kiezen die het voor de klas spelen of per groepjes.

Mevr de Boer: Het valt nog niet mee om te wennen in mijn nieuwe woning. Ik vind het soms lastig om mijn kamer te vinden als ik in de gemeenschappelijke huiskamer bent geweest en kan dan zenuwachtig worden. De verzorgenden zijn er aardig en Ron doet zijn best. Ik word soms zenuwachtig en een beetje geïrriteerd als mensen dicht op mijn staan en te veel dingen achter elkaar zeggen, dan gaat het me allemaal veel te snel en kan ik het niet meer volgen.

Dochter Sandra: Ik vind het erg vervelend dat mijn moeder soms over de gang loopt te dwalen en bij andere bewoners naar binnen gaat. Ik ben blij dat mijn moeder nu hier woont, maar het geeft nog niet de rust die ik had verwacht. Ze belt me nog best vaak om dingen te vragen.

Verzorgende Ron: Ik merk dat mevrouw de Boer nog moet wennen in haar nieuwe omgeving. Ze is met regelmaat haar kamer kwijt en herkent deze ook niet altijd meteen als ze daar binnen loopt. Het geeft onrust als ze bij andere mensen naar binnenloopt omdat die dat niet altijd leuk vinden. Misschien kunnen we een andere professional inschakelen om mevrouw de Boer hierbij te ondersteunen?

Stappenplan

Wat moet je weten van mevrouw de Boer voor je kunt beginnen? Bijvoorbeeld: Wat wil je nog observeren en navragen: hoe mw de route loopt van gemeenschappelijke huiskamer naar eigen kamer. Hoe mw reageert als ze haar kamer ziet? Wat herkent mw? Waar reageert zij positief op?

Haalbare doelen stellen: Bijv. niet te veel doelen tegelijk, niet te groot. Voorbeeld: mw de Boer herkent haar kamer als ze bij haar voordeur staat binnen ... weken. Mevrouw de Boer loopt zelfstandig van de gemeenschappelijke huiskamer naar haar eigen kamer binnen ... tijd.

Toepassen van leermethoden, Welke vorm van leren, hoe toepassen. Wie gaat haar hierbij helpen? Hoe lang gaat het duren eer ze het weet? Bijvoorbeeld: Foutloos leren om route in te slijpen met gebruik van herkenningspunten en route vooraf. Associatieleren: route aanleren door punten op route (eventueel zelf aanbrengen) bij kamer herkenningspunten zoals herkenbare foto van zichzelf, true door. Emotieleren door bijv. in haar kamer een gezellig klein feestje te organiseren. Operant leren: door belonen, complimenten.

Zoeken naar creatieve manieren: out of the box denken, brainstormen, later pas denken of iets reëel is.

Wat moet je vooral niet doen: Te druk, te veel informatie, te snel.

Evalueren van een casus: Hoe gat je evalueren of het succesvol is geweest. Moet mw. het altijd kunnen of meestal. Of wil je bereiken dat mw minder zenuwachtig is/ zich zekerder voelt en meestal haar kamer kan vinden.

Opdracht Presentatie: vraag de groepjes een presentatie, afhankelijk van de beschikbare tijd geef je een tijdslimiet aan.

Bijeenkomst 8: Presentatie en evaluatie

VOORBEREIDING:

- Bereidt een presentatie voor van het stappenplan van Mw de Boer
- Bekijk je leerdoelen voor deze cursus, in hoeverre zijn deze behaald?
- Bereidt de evaluatie voor: Hoe evalueer je de cursus? Bekijk hiervoor de leerdoelen die beschrijven staan bij de bijeenkomsten, zijn deze behaald? Hoe vond je de studieduur, docent, organisatie, innovatief onderwijs, ruimte, medecursisten, huiswerk. Wat neem je mee in de rest van je studie?

LESINHOUD:

Presentatie stappenplan

- Ieder groepje voert een deel van het stappenplan uit met een simulatiecliënt, gedurende ongeveer 10 minuten. Van tevoren hebben zij een rolbeschrijving gemaakt voor de simulatiecliënt, zodat die zich kan voorbereiden.
- Daarna kan men vragen stellen over de gemaakte keuzes.
- Jurering door de andere groepjes

Evaluatie: De bijeenkomsten worden geëvalueerd

VOOR DE DOCENT:

Rapportage van elke groep:

- jurering door de groepjes door algemeen beoordelingsformulier presentaties eventueel aangevuld met: principes van lerend vermogen goed toegepast, creativiteit van de oplossing, oog voor de beperkingen van mevrouw. Het groepje met de hoogste punten heeft gewonnen.

Evaluatie:

1 alle leerdoelen en persoonlijke leerdoelen nagaan

2 proces: studieduur, docent, organisatie, innovatief onderwijs, ruimte, medecursisten, huiswerk

3 wat neem ik mee in de rest van mijn studie

Bijeenkomst week 9 en 10: toetsing

Bij voorkeur wordt deze bijeenkomst in een praktijkinstelling (verpleeghuis, dagopvang, Alzheimer café) gehouden en worden studenten, professionals, ouderen en mantelzorgers uit die praktijk uitgenodigd.

VOORBEREIDING: (WEEK 9)

- o Maak een beeld (bv filmpje, fotocollage) van je ervaringen en hoe je anderen kan inspireren om bij mensen met dementie te denken in mogelijkheden, digitaal A4 of handmatig A3.
- o Bereid je zodanig voor dat je dit kunt presenteren.
- o Lever in: 1A4 , waarin je je ervaringen beschrijft over hoe je denken in mogelijkheden voor mensen met dementie **veranderd is**

TOETSBIJENKOMST: (WEEK 10)

- Iedere student presenteert aan de groep medestudenten, en wanneer mogelijk aan een groep professionals en mantelzorgers van mensen met dementie.
- Discussie over denken in mogelijkheden.
- Publiek jureert voor de publieksprijs, docent voor de vakjury.
- Bepaal criteria:
- Inhoud: voel ik me geïnspireerd, denk ik nu dat mensen met dementie meer mogelijkheden hebben dan ik eerst dacht, vind ik het realistisch?
- Vormgeving: aansprekend voor mijn doelgroep,
- Manier van presenteren: duidelijk en onderhoudend, open naar het publiek, beantwoorden van vragen.

